

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Advokatfirmaet Nidaros DA
Snorre Kristiansen
Kjøpmannsgata 19
7013 Trondheim

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
v/ Nemnda for studentsaker
Høgskoleringen 1
7491 Trondheim

Bergen, 19.02.2024
Deres ref.: 2021/7995
Vår ref.: 23/17873 (150/2022)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 150/2022: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av Den sentrale klagenemnd ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (heretter NTNU) i sak 44-22, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Felles klagenemnd behandlet saken under møte 01.09.2022 i sak nr. 22/01455 (150/2022). Det ble besluttet at vedtaket fattet av Den sentrale klagenemnd ved NTNU ble endret.

Kunnskapsdepartementet har i brev av 08.11.2023 uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (klagenemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der klagenemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd har i tillegg til de saker som er omfattet av departementets brev, som nevnt ovenfor, valgt å behandle saker som er avsagt under dissens i den nevnte perioden, på nytt, selv om ikke noen av de feiloppnevnte medlemmenes stemmer var direkte avgjørende for vedtakets innhold. Bakgrunnen for dette er at en ikke i tilfeller der det har vært uenighet i

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

nemnda som har ført til dissens, kan se bort fra at lederens argumentasjon kan ha påvirket vedtakets innhold, jf. forvaltningsloven § 41.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 23/17873 (150/2022) på nytt med ny nemndssammensetning. Klageren ble i brev 09.01.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd behandlet saken under møte 29.01.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble endret etter ny behandling med riktig sammensatt nemnd.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de nåværende medlemmene i Felles klagenemnd deltok Fredrik Bokspas, Liv Sandvik, Tobias Brynildsen Øvstedal og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken. Øvstedal har permisjon fra sitt verv og har ikke deltatt i den nye behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltaking i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har klagenemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltaking i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], representert ved advokat Snorre Kristiansen. Klageren fikk [REDACTED] opptak til masterstudiet i [REDACTED] ved NTNU. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av eksamen i emnet [REDACTED], høsten 2020.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget at klageren hadde innlevert et svar som tilhørte et annet oppgavesett enn det h[REDACTED] fikk utdelt på eksamen. Sensor mistenkte derfor at klageren hadde fått svarene av en medstudent under eksamen.

I brev av 19.02.2021 ble klageren varslet om mistanken om fusk. Klageren ble samtidig orientert om regelverket for fusk, sine rettigheter og mulige sanksjoner.

I e-poster av 22.03.2021 ble klageren påminnet om brevet og retten til å uttale seg. Det ble deretter gjennomført en telefonsamtale mellom klageren og NTNU 24.03.2021. Det ble ikke skrevet referat av telefonsamtalen.

I notat av 14.05.2021 fikk Den sentrale klagenemnd ved NTNU oversendt saksfremlegg fra avdeling for utdanningskvalitet. Det følger av notatet at avdeling for utdanningskvalitet har vurdert at klageren forsettlig samarbeidet med en medstudent under eksamen. Som reaksjon ble det foreslått annullering og utestenging i ett semester.

I e-post av 04.06.2021 har klagerens advokat inngitt en merknad i saken. Det følger av e-posten at klageren bestrider å ha forsøkt å fuske. Klageren husker ikke nøyaktig hva h[REDACTED] gjorde eller tenkte under utarbeidelsen av eksamen, og kastet kladdearkene rett etter eksamen. Klageren husker at h[REDACTED] skrev av formlene i dokumentet [REDACTED] (vedlagt), og at h[REDACTED] brukte dokumentet til å besvare eksamensoppgaven. H[REDACTED] skriver at h[REDACTED] må ha skrevet av noe feil, slik at formlene som h[REDACTED] skrev i besvarelsen ikke stemte med det som faktisk sto i dokumentet. I tabellen som det hevdes at er hentet fra et annet oppgavesett mener klageren å ha hentet tall fra dokumentet på den første og siste raden. På rad 2 må h[REDACTED] ha blandet sammen tallene fra tabellen med tallene fra sin oppgavetekst, mens h[REDACTED] på rad 3 må ha hatt flaks med at tallet var riktig. Klageren var ikke godt nok forberedt og var stresset på grunn av dårlig tid.

I notat av 21.10.2021 oversendte institutt for [REDACTED] en faglig vurdering. Det følger av notatet at to ansatte ved instituttet har vurdert klagerens uttalelse. De fant at klagerens forklaring fremsto ad-hoc, og at mye må «klaffe» for å ende opp med svaret klageren leverte. Konklusjonen var at det er en reell mulighet for at forklaringen stemmer.

I notat av 21.10.2021 fikk Den sentrale klagenemnd ved NTNU oversendt advokatens uttalelse og instituttets faglige vurdering.

Den sentrale klagenemnd ved NTNU behandlet saken i møte 27.10.2021. De fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innlevering av eksamen. Den sentrale klagenemnd ved NTNU fattet vedtak om annullering og utestenging i ett semester, nærmere bestemt høstsemesteret 2021. Ved fastsettelse av utestengelsesperioden ble det vektlagt i formildende retning for reaksjonsfastsettelsen at saksbehandlingstiden hadde vært lang.

I e-post av 02.11.2021 påklaget klagerens advokat vedtaket med anførsel om uriktig rettsanvendelse og bevisbedømmelse. Advokaten sendte deretter en supplerende klage i brev av 08.11.2021. I brevet vises det til klagerens tidligere forklaringer. Det anføres at det ikke foreligger kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at klageren har fusket under eksamen. Det vises til at den faglige vurderingen foretatt av NTNU ikke har tyngre vekt enn klagerens. Det anføres at den faglige vurderingen ikke ble forelagt klageren før det ble fattet vedtak, noe som må anses som et brudd på forvaltningsloven og klagerens kontradiksjonsrett.

I notat av 24.01.2022 ble klagen oversendt til Den sentrale klagenemnd ved NTNU. I notatet oppfordrer avdeling for utdanningskvalitet om at det må vurderes om hvorvidt det er begått saksbehandlingsfeil som kan ha hatt innvirkning på vedtaket på grunnlag av at den faglige vurderingen ikke ble fremlagt for klageren før vedtak ble fattet.

I notat av 01.02.2022 har institutt [REDACTED] vurdert saken på nytt. I notatet vises det at bakgrunnen for mistanken til fusk er at eksamensoppgavene var laget i ulike versjoner hvor av studentene fikk utdelt tilfeldige varianter. Fire studenter, herunder klageren, har levert svar på oppgave [REDACTED] som tilhørte tallverdier fra andre versjoner enn de studentene fikk utdelt. Det vises til at det er lite sannsynlig at man tilfeldig kommer frem til verdiene i en annen versjon. Klageren fikk utdelt versjon [REDACTED] men har brukt verdiene til versjon [REDACTED] til å besvare oppgaven.

Den sentrale klagenemnd ved NTNU vurderte klagen 23.03.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. I forbindelse med klagerens anførsel om saksbehandlingsfeil er det vist til at den faglige vurderingen fra instituttet ble innhentet etter at saken var oversendt til Den sentrale klagenemnd, men at uttalelsen burde være forelagt klageren før saken ble behandlet. Det presiseres imidlertid at det ikke har hatt noen innvirkning på vedtakets innhold. Den sentrale klagenemnd ved NTNU opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Felles klagenemnd behandlet saken på nytt under møte 29.01.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble endret etter ny behandling med riktig sammensatt nemnd.

Klagerens advokat har i e-post 12.02.2024 bedt om at tidligere innsendte e-post av dato 23.11.2021 tas inn i saksdokumentene, og at det aktuelle spørsmålet avklares ved ny behandling av saken. Felles klagenemnd bemerker at den tidligere e-posten som advokaten viser til allerede var inntatt sakens dokumenter ved den nye behandlingen av saken, og at det således ikke foreligger noen nye opplysninger.

Saken står for øvrig for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens eksamen er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier ved NTNU § 6-4 første ledd hva som skal anses som fusk:

§ 6-4. Fusk eller forsøk på fusk

- (1) Fusk defineres som en opptreden i strid med NTNUs regelverk for eksamensavvikling, og som på en urettmessig måte kan føre til at kandidatens resultater blir vurdert bedre enn ellers.

Eksempler på slike tilfeller:

...

- ureglementert samarbeid mellom kandidater eller grupper

...

I vurderingen av denne saken, delte Felles klagenemnd seg i et flertall (Nordtveit, Sandvik og Randal) og et mindretall (Boksasp og Næss).

Flertallet (Nordtveit, Sandvik og Randal) sin vurdering:

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på sensors og instituttets faglige vurderinger, hvor omfanget og arten av likhetene mellom klagerens og medstudentens besvarelser er nærmere redegjort for. Det følger av sensors og instituttet for [redacted] vurderinger at klagerens besvarelse inneholder svar på en annen versjon av oppgave [redacted] enn versjonen klageren fikk utdelt på eksamen.

Flertallet har særlig merket seg vurderingen om at svaret på oppgave [redacted] i klagerens besvarelse inneholder tallverdiene til versjon [redacted], mens klageren fikk utdelt versjon [redacted]. Flertallet peker herunder særlig på instituttets vurdering om at det er lite sannsynlig at studentene tilfeldig kommer frem til verdiene i en av de tre andre versjonene. Flertallet har ikke grunnlag for å betvile disse vurderingene, og slutter seg til disse.

Flertallet har merket seg klagerens forklaring om å at h [redacted] n må ha skrevet feil fra formlene i dokumentet [redacted], samt den faglige vurderingen hvor det er uttalt at det er en "reell mulighet" for at forklaringen stemmer, uten at det er begrunnet nærmere. Flertallet finner det imidlertid klart mer sannsynlig at klager har fått tilgang på tallene gjennom et ulovlig samarbeid. Etter flertallets mening fremstår klagerens forklaring tilpasset og forbeholden, og

viser til at det er for mange tilfeldigheter som må til for at klageren skal ende opp med alle tallverdiene til en annen versjon av eksamensoppgaven enn den h■n fikk utdelt. Det er derfor klar sannsynlighetsovervekt for at det foreligger fusk.

Flertallet har funnet at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift om studier ved NTNU § 6-4 første ledd.

Mindretallet (Boksasp og Næss) sin vurdering:

Mindretallet bestående av Boksasp og Næss har kommet til at det ikke er tilstrekkelig bevist at forholdet objektivt sett er fusk.

Mindretallet har merket seg likhetene mellom de aktuelle besvarelsene, og sensors forklaring om at studenten har besvart «feil versjon» av eksamensmateriellet uten at klageren hadde dette tilgjengelig. Klageren har samtidig forklart seg relativt detaljert om hvordan h■n har gått frem ved utarbeidelsen av sin eksamensbesvarelse. Denne forklaringen ble på nytt vurdert av to fagpersoner ved institusjonen. Selv om det følger av institusjonens vurdering at forklaringen fremstår som «ad hoc», og at mye skal klaffe for å oppnå resultatet som foreligger i denne saken, fremkommer det også at klagerens forklaring er plausibel og ikke umulig. Når det da konkluderes med at det er en «reell mulighet» for at forklaringen stemmer, fremstår klagerens forklaring som mer enn bare en teoretisk mulighet, og er både faktisk og praktisk mulig. På denne bakgrunn finner ikke mindretallet at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt.

Siden mindretallet har kommet til at det objektive vilkåret for fusk ikke er oppfylt, vurderer ikke mindretallet det subjektive vilkåret.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet flertallet skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har tilsiktet en handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Flertallet finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av eksamen.

Det saksforhold i form av ulovlig samarbeid som flertallet har funnet bevist ovenfor, under det objektive vilkåret, kaster samtidig lys over det subjektive vilkåret. Flertallet vurderer at det ulovlige samarbeidet som har funnet sted, nærmest etter sin natur må være en villet handling. Flertallet kan ikke se at det er noe i dokumentasjonen som peker i retning av at den ulovlige kontakten skal ha oppstått i vanvare, altså gjennom uaktsomhet.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt, og det skal fastsettes en reaksjon.

Saksbehandlingen

Det er anført at det foreligger saksbehandlingsfeil med bakgrunn i at instituttets faglige vurdering ikke ble fremlagt for klageren før vedtak ble fattet. Dette forstås som en anførsel om at det foreligger brudd på forvaltningslovens § 17.

Felles klagenemnd mener at underinstansen ikke har oppfylt sin informasjons- og utredningsplikt etter fvl. § 17. Det følger av sakens opplysninger at klageren ikke ble fremlagt instituttets faglige vurdering før vedtak ble truffet 27.10.2021.

Felles klagenemnd har merket seg at klageren fikk vurderingen fremlagt og kommenterte denne før klagebehandlingen 23.03.2022.

Felles klagenemnd trenger for øvrig ikke å ta endelig stilling til om det forelå brudd på kravet om forsvarlig saksbehandling, ved første gangs behandling, da eventuelle saksbehandlingsfeil uansett har blitt reparert ved klageinstansens behandling av saken 23.03.2022, og igjen ved behandlingen hos Felles klagenemnd.

Felles klagenemnd kan ikke se at det foreligger feil ved saksbehandlingen som kan ha virket inn på vedtakets innhold, jf. fvl. § 41.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har med tre mot to stemmer funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av eksamen. Det skal derfor utmåles en reaksjon i tråd med flertallets konklusjon.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Den sentrale klagenemnd ved NTNU har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging høstsemesteret 2021. Ved reaksjonsfastsettelsen ble det vektlagt at saksbehandlingstiden hadde vært lang.

I det opprinnelige vedtaket hos Felles klagenemnd fra møtet 12.09.2022 ble underinstansens vedtak endret til kun annullering av eksamen på grunn av den lange saksbehandlingstiden.

Ved behandling av saken i Felles klagenemnd i møtet 29.01.2024, ble det ikke tilstrekkelig flertall for at det kan fattes vedtak om utestenging. Det er et krav etter uhl. § 4-8 fjerde ledd at et vedtak om utestenging må treffes med minst to tredels flertall.

Felles klagenemnd har således funnet at annullering av eksamen er en riktig reaksjon i denne saken.

Felles klagenemnd endrer på denne bakgrunn det opprinnelige vedtaket til kun annullering.

Felles klagenemnd bemerker at den totale saksbehandlingstiden har vært for lang. Det vises til at avdeling for utdanningskvalitet ble varslet om mistanke om fusk 01.02.2021, og det tok deretter omtrent 13 måneder før saken ble oversendt Felles klagenemnd. Saken ble registrert mottatt i sekretariatet for Felles klagenemnd 07.04.2022, og ble først behandlet i møte 01.09.2022. Slik Felles klagenemnd vurderer det, har saken ikke hatt den fremdriften den skulle. Videre har behandlingstiden vært på omtrent 18 måneder fra mistanken om fusk oppstod til saken ble behandlet av Felles klagenemnd. Dette er for lang total saksbehandlingstid. Saken har ytterligere hatt 16 måneders saksbehandlingstid fra saken ble behandlet av Felles klagenemnd første gang til saken ble behandlet på nytt med riktig sammensatt nemnd den 29.01.2024.

Siden det ikke ilegges noen reaksjon ut over annullering av eksamen, får den lange saksbehandlingstiden likevel ikke noen virkning i dette tilfellet.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Frode Randal, Liv Sandvik, Fredrik Boksasp og Julie Marie Næss har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

Vedtaket fattet av Den sentrale klagenemnd ved NTNU i sak 44-22, endres fra annullering og utestenging i ett semester til kun annullering.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 22.02.2024.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.